

UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE
DEPARTAMENTUL DE ISTORIE, ARHEOLOGIE ȘI
MUZEOLOGIE

Sesiunea națională de comunicări științifice

**Noi direcții în cercetarea și valorificarea
patrimoniului arheologic
și muzeal din România**

ALBA IULIA
13 decembrie 2012

Manifestare susținută prin proiectul PN II-TE,
54/05.10.2011 (CNCS-UEFISCDI)

PROGRAMUL SESIUNII

Joi, 13 decembrie

10⁰⁰: Aula Mică, Corpul C (et. 1)
Deschiderea lucrărilor

Prezentarea celor mai recente volume ale revistei
Annales Universitatis Apulensis. Series Historica
Special Issue, 2011
Nr. 16/I, 2012

11⁰⁰-13¹⁵: Desfășurarea lucrărilor

13¹⁵-14⁴⁵: Servirea mesei de prânz la Cantina
Universității

14⁴⁵-16⁵⁰: Desfășurarea lucrărilor

16⁵⁰-17⁰⁵: Pauză de cafea

17⁰⁵-19¹⁵: Desfășurarea lucrărilor

19³⁰: Servirea cinei la Cantina Universității

Joi, 13 decembrie

11⁰⁰-13¹⁵, Aula Mică

Moderator: **Cristian Ioan Popa**

11⁰⁰-11²⁵: **George Bodi** (Institutul de Arheologie, Iași)
Pentru cine și cum administrăm patrimoniul arheologic? Un punct de vedere pragmatic

11²⁵-11⁵⁰: **Cristian Găzdac** (Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca)
Parcul Arheologic Carnuntum – un model de management cultural

11⁵⁰-12¹⁵: **Ioan Bejinariu** (Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău)
Desene rupestre de pe Valea Someșului (județul Sălaj)

12¹⁵-12⁴⁰: **Marius Mihai Ciută** (Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu)
Sceptrul neolitic timpuriu de la Limba-Oarda de Jos - Bordane

12⁴⁰-13⁰⁵: **Sanda Băcueț Crișan** (Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău)
Situl arheologic de la Porț-Corău. Cum o cercetare preventivă devine șantier sistematic

14⁴⁵-16⁵⁰

Moderator: **Ioan Bejinariu**

14⁴⁵-15¹⁰: **Mihai Gligor** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)
Un moment al bilanțului: 70 de ani de la descoperirea sitului preistoric Alba Iulia-Lumea Nouă. Stadiul cunoștințelor și perspective de cercetare

15¹⁰-15³⁵: **Beatrice Ciută** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Reconstituirea dietei vegetale a comunităților calcolitice din situl Cheile Turzii-Peștera Ungurească

15³⁵-16⁰⁰: **Cristian Ioan Popa** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Locuirea Coșofeni de la Răchita-Vârful Zăpozii. 100 de ani de cercetări arheologice

16⁰⁰-16²⁵: **Cătălin Rișcuța, Antoniu Marc** (Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva)

Un nou tip ceramic aparținând bronzului târziu. Vasele-cazan cu rol ritualic

16²⁵-16⁵⁰: **Antoniu Marc, Cristina Bodo, Ioana Barbu, Ionuț Codrea, Marius Barbu, Mihaela Barbu, Costin Țuțuianu** (Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva)

Un vas de tip askos, descoperit la Uroi-Sighet

17⁰⁵-19¹⁵

17⁰⁵-17³⁰: **Doru Bogdan** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Cercetări arheologice preventive recente pe teritoriul Dobrogei. Managementul resurselor și posibilități de valorificare științifică a rezultatelor

17³⁰-17⁵⁵: **Călin Șuteu** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Prospecțiuni arheogeofizice în zona cu potențial arheologic „Fabrica de Acetilenă” - Vețel, județul Hunedoara

17⁵⁵-18²⁰: **Paula Mazăre** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Dovezi ale producției textile la Apulum

18²⁰-18⁴⁵: **Alin Cădan, Ștefan Lipot** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Un atelier de dulgherie roman, descoperit la Apulum. Restaurarea și conservarea artefactelor

18⁴⁵-19¹⁰: **Dan Băcueț Crișan** (Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău)

Contribuții privind studiul elitelor și al centrelor de putere din Transilvania în a doua jumătate a sec. IX - prima jumătate a sec. X

REZUMATELE COMUNICĂRILOR

George Bodi, *Pentru cine și cum administrăm patrimoniul arheologic? Un punct de vedere pragmatic*

În societatea actuală, *pragmatic* este un cuvânt asociat unor valori sociale negative. Câți dintre noi nu se gândesc imediat la Crystal Harris (noua re-logodnică a lui Hugh Hefner), sau, mai aproape de casă, la Monica fostă Columbeanu? Și totuși, pentru cel care are curiozitatea de a explora scrierile unor filosofi precum William James și Richard Rorty, pragmatismul se dezvăluie ca o modalitate de a interacționa cu realitățile înconjurătoare într-o manieră angajată, pentru crearea unui adevăr comun și mutual benefic. Din această perspectivă, cred că arheologii trebuie să își revizuiască poziția de unici depozitari ai adevărului privind cercetarea și conservarea patrimoniului arheologic și să încerce angajarea comunităților afectate de deciziile lor în construirea unui dialog deschis și direct cu privire la modalitățile de administrare, cercetare și interpretare a monumentelor arheologice locale.

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului *Societatea Bazată pe Cunoaștere – cercetări, dezbateri, perspective*, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, POSDRU/89/1.5/S/56815.

Cristian Găzdac, *Parcul Arheologic Carnuntum – un model de management cultural*

Prezentarea de față schițează acele aspecte care au făcut ca Parcul Arheologic Carnuntum, Petronell-Carnuntum (Austria) să intre la sfârșitul anului 2012 în Top 10 cele mai vizitate situri arheologice ale lumii. Situl cuprinde 10 kmp a ceea ce a fost în perioada imperială romană capitala provinciei Pannoniei Superior. Expunerea va arăta cum de la săpături din perioada „romantismului” arheologic de secol XIX, s-a ajuns la

începutul secolului XXI la existența celui mai mare Parc Arheologic din Europa Centrală și de Est, unde arheologia, istoria, se îmbină perfect cu știința, educația și retrăirea la scara 1:1 – funcțională – a vieții cotidiene romane. Pe bună dreptate, Carnuntum-ul se poate intitula astăzi „orașul renăscut al împăraților”!

Ioan Bejinariu, *Desene rupestre de pe Valea Someșului (județul Sălaj)*

În vara anului 2011 ne-a fost semnalat că pe o anumită porțiune a „*Coridorului Someșan*” – aproximativ zona dintre Dej și Jibou, pe teritoriul administrativ al județului Sălaj, ar fi fost descoperite o serie de locații unde anumite zone ale falezelor râului Someș sunt acoperite cu desene. În total este vorba despre cinci asemenea situri. În cazul a trei dintre ele desenele sunt realizate cu cărbune, iar reprezentările de troițe și cruci, ne determină să le atribuim unei perioade mai recente.

Comunicarea noastră are un caracter preliminar și vizează doar două dintre situri, unde apar desene realizate prin incizie pe roca falezelor. Aici pot fi observate foarte bine siluetele unor animale, o reprezentare umană, reprezentări de arme și o serie de reprezentări aparent non-figurative. Siluetele de animale sunt naturalist redată, în repaus sau în plină mișcare și de obicei sunt văzute din lateral. Silueta umană este redată frontal. Între cele două situri există deosebiri, însă nu în „stilistica” execuției, ci în succesiunea imaginilor. Dacă în cazul primului sit siluetele și imaginile non-figurative sunt suprapuse și sunt foarte înghesuite, pe cea de-a doua faleză acestea sunt rarefiat dispuse. Demersul precizării epocii în care aceste desene au fost realizate este dificil, mai ales datorită caracterului incipient al studierii lor. Analogiile din spațiul românesc sunt limitate de însăși raritatea descoperirilor de acest gen. Apariția unor reprezentări de arme ne determină, cu titlu de ipoteză, să credem că desenele ar fi fost realizate cândva pe parcursul epocii

metalelor. O altă provocare ce apare este legată de necesitatea protejării acestora pe viitor.

Marius Mihai Ciută, *Sceptrul neolitic timpuriu de la Limba-Oarda de Jos – Bordane*

Campania anului 1998 din situl arheologic de la Limba-Oarda de Jos - *Bordane*, a prilejuit descoperirea, într-o locuință de suprafață neolitică timpurie (Starcevo Criș III B), a unui artefact special, care, prin caracteristicile morfologice și valențele sale simbolistice, pare a fi o raritate în peisajul oferit de comunitățile neolitice timpurii din spațiul transilvănean. Publicat în anul 2002, odată cu întreg inventarul locuinței, artefactul ce face obiectul prezentării este reluat în considerare de autorul cercetărilor (responsabil al cercetării sitului menționat), interpretarea generală prilejuită de prima publicare căpătând noi valențe, prin prisma reconsiderării funcționale a piesei, dar și a contextului arheologic în care aceasta a fost descoperită.

Fiind fără îndoială un obiect destinat unui membru al elitei respectivei comunități (preot sau șaman?), *sceptrul* de la Limba prilejuiește astfel o serie de abordări din perspectiva tehnologiilor de confecționare, a formei, a decorului și a contextului și a funcționalității, dar și trimiteri și comparații cu privire la piese sau atribute similare în cadrul descoperirilor aparținând epocilor preistorice din spațiul european și nu numai. Rezultă un excurs complex în lumea extrem de ocultată a vieții spirituale a comunităților de cultivatori și crescători de animale din valea Mureșului.

Sanda Băcueț Crișan, *Situl arheologic de la Porț-Corău. Cum o cercetare preventivă devine șantier sistematic*

Reluarea cercetărilor de la Porț „Corău” în anul 2010 a făcut ca acest sit să devină unul dintre cele mai intens cercetate situri din nord-vestul României. Deși cercetarea nu a fost încheiată se poate spune că au fost ilustrate toate elementele care definesc o comunitate umană din neolitic. Cele peste 650 de complexe

cercetate au oferit date privind tipul de habitat, viața economică și spirituală, unele elemente fiind de altfel unicat în ansamblul socio-economic neo-eneolitic din România. Este un bun exemplu cum o cercetarea preventivă cu toate impedimentele impuse de un contract de cercetare de acest gen, poate oferi la fel de multe date precum o cercetare sistematică.

Mihai Gligor, *Un moment al bilanțului: 70 de ani de la descoperirea sitului preistoric Alba Iulia-Lumea Nouă. Stadiul cunoștințelor și perspective de cercetare*

Se împlinesc 70 de ani de la descoperirea întâmplătoare, în anul 1942, a sitului preistoric de la Lumea Nouă, situat într-o zonă inclusă astăzi intravilanului orașului Alba Iulia. Prin sondaje de control stratigrafic, cercetări sistematice și săpături de salvare, s-a pus în valoare una dintre cele mai importante așezări neolitice și eneolitice din Transilvania, poziționată pe malul drept al Mureșului, în sectorul său mijlociu de curgere.

O succesiune de locuire aparținând culturilor și grupurilor culturale Vinča, Lumea Nouă, Foeni și Petrești a fost relevată prin săparea unui important număr de structuri de habitat. Tot aici am excavat un complex funerar, o descoperire unică pentru neoliticul și eneoliticul românesc, ce atestă practici ritualice. Prin cercetările efectuate în ultimii ani, am obținut cele mai complete informații privind evoluția comunităților Foeni în Transilvania. O serie relevantă de date AMS 14C susțin o coloană cronologică care ne permite să propunem debutul eneoliticului în spațiul intracarpatic la mijlocul mileniului V BC.

Beatrice Ciută, *Reconstituirea dietei vegetale a comunităților chalcolitice din situl Cheile Turzii-Peștera Ungurească*

Lucrarea de față își propune o reconstituire a dietei vegetale a comunităților umane aparținând Epocii Cuprului care au locuit în Peștera Ungurească din situl

Cheile Turzii (jud. Cluj). Această reconstituire are la bază indicatorii vegetali recuperați din cadrul probelor carbonizate prelevate în decursul campaniilor de cercetare arheologică din anii 2004, 2006, 2007 și 2010. Indicatorii paleobotanici au oferit de asemenea posibilitatea de a trasa evoluția vegetației din zona învecinată sitului. În final, toate aceste date puse cap la cap ne oferă șansa de a creiona o imagine privind alimentația populațiilor preistorice, dar și de a cunoaște mediul în care au trăit comunitățile Epocii Cuprului.

Cristian Ioan Popa, *Locuirea Coțofeni de la Răchita-Vârful Zăpozii. 100 de ani de cercetări arheologice*

Lucrarea prezintă unul dintre cele mai reprezentative situri ale culturii Coțofeni cunoscute în momentul de față. Descoperită acum un secol de către W. Lederhilger, locuirea de la Răchita-Vârful Zăpozii a fost cercetată de-a lungul timpului fie prin periegeze (K. Haldenwang), fie prin săpături de sondare realizate de Dumitru Berciu și Ion Berciu (1948) și autorul prezentării (2001). Cu toate acestea, materialele de aici au rămas nepublicate, doar câteva artefacte fiind prezentate în publicațiile de specialitate. Este motivul principal pentru care dorim să prezentăm și să discutăm, cu acest prilej, întregul lot de descoperiri Coțofeni cunoscut din aceste cercetări, care prin bogăția și varietatea sa (ceramică, unelte din piatră, plastică, resturi de elemente arhitecturale) înscrie așezarea de la Răchita în rândul celor mai reprezentative stațiuni din faza finală (III) a acestei culturi din Transilvania. În același timp, problemele legate de habitat și economia de subsistență sunt discutate din perspectiva integrării peisajului arheologic (*landscape archeology*) al zonei. Cu acest prilej este luată în discuție și controversata problematică a datării galeriilor miniere aurifere de la Răchita în preistorie.

Cătălin Rișcuța, Antoniu Marc, *Un nou tip ceramic aparținând bronzului târziu. Vasele-cazan cu rol ritualic*

Lucrarea prezintă două obiecte ceramice descoperite în cadrul unui complex arheologic pe șantierul din punctul Șoimuș – Telegghi de pe traseul autostrăzii Deva – Orăștie. Este vorba despre două piese compuse din vase sprijinite pe suporturi, acestea din urmă fiind și camere de ardere. Câteva recipiente asemănătoare, însă nu identice, din punct de vedere tipologic sunt cunoscute în bronzul târziu din spațiul românesc, dar vasele-cazan descoperite la Șoimuș reprezintă o noutate pentru sud-vestul Transilvaniei la acest orizont cronologic. Rolul ritualic al pieselor este ilustrat prin decorul plastic aplicat pe ele.

Antoniu Marc, Cristina Bodo, Ioana Barbu, Ionuț Codrea, Marius Barbu, Mihaela Barbu, Costin Țuțuianu, *Un vas de tip askos, descoperit la Uroi-Sigheti*

Comunicarea noastră aduce în atenție un vas ceramic deosebit, descoperit în așezarea de epoca bronzului, din marginea satului Uroi, în punctul Sigheti, situată aproape de cursul Mureșului. A fost cercetată parțial, în limita suprapusă de traseul autostrăzii Deva - Orăștie, materialul arheologic recuperat aparținând fazelor finale ale culturii Wietenberg. Vasul în discuție, descoperit fragmentat într-o groapă, are forma unei păsări, fiind bogat decorat cu motive incizate. Apreciem că acesta a fost destinat utilizării în activități ritualice.

Doru Bogdan, *Cercetări arheologice preventive recente pe teritoriul Dobrogei. Managementul resurselor și posibilități de valorificare științifică a rezultatelor*

În perioada 2011-2012, proiecte investiționale desfășurate pe teritoriul Dobrogei au afectat zone cu posibil potențial arheologic. Pentru studii de diagnoza arheologică și descărcare de sarcină arheologică, s-au impus ca necesare, în funcție de scop și zonă, diferite metode de cercetare: cartare de situri, prospecții

nedistructive, cercetări de suprafață sau excavarea mecanică și manuală.

Lucrarea de față își propune să prezinte metodologia de cercetare și cele mai importante contexte arheologice și conținutul acestora, incluse într-un areal mai larg și arondate preistoriei Dobrogei.

Călin Șuteu, *Prospecțiuni arheogeofizice în zona cu potențial arheologic „Fabrica de Acetilenă” - Vețel, județul Hunedoara*

Prospecțiunile arheogeofizice efectuate în cadrul zonei cu potențial arheologic „Fabrica de acetilenă Messer Romania Gaz” au avut ca rezultat reliefarea anumitor caracteristici ale subsolului pentru o zonă de aproximativ 13.000 mp din suprafața destinată extinderii actualei fabrici de separare a aerului, inclusiv cu identificarea unor posibile complexe arheologice. Metodele utilizate, tomografia electrică a solului – ERT și magnetometria au permis evidențierea unei zone cu complexe de interes arheologic, un complex de clădiri și un posibil atelier de ars ceramică, cel mai probabil aparținând epocii romane.

Paula Mazăre, *Dovezi ale producției textile la Apulum*

În România, domeniul textilelor arheologice este puțin abordat chiar și pentru epoca romană, pentru care, prezumtiv, pe lângă vestigiile textile propriu-zise ori artefactele utilizate în producerea textilelor, izvoarele literare și epigrafice, precum și reprezentările iconografice constituie surse documentare suplimentare, care facilitează studiul și interpretările privind producția textilă, categoriile de meșteșugari, tipurile de fibre și de ustensile folosite etc. În aceste condiții, prezenta lucrare poate fi considerată un prim exemplu de investigare a detaliilor tehnologice legate de producerea țesăturilor în provincia Dacia, pornind de la analiza unor dovezi textile provenind din săpături recente realizate în perimetrul orașului roman Apulum, păstrate în condiții și pe suporturi diferite, respectiv:

amprente textile pe material tegular, amprente textile pe ipsos provenit din context funerar și pseudomorfe de textile identificate pe mai multe piese dintr-un depozit de unelte de tâmplărie din fier.

Alin Cădan, Ștefan Lipot, *Un atelier de dulgherie roman, descoperit la Apulum. Restaurarea și conservarea artefactelor*

În urma cercetărilor arheologice de salvare realizate în Alba Iulia, pe strada Vasile Alecsandri (proprietatea Adam) de către Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, a fost descoperit un lot de unelte romane, confecționate din fier, folosite la dulgherit.

Uneltele au fost învelite într-un material textil, ceea ce a necesitat intervenții speciale de prelevare și conservare. În urma testelor fizice și chimice efectuate în laborator pentru stabilirea produșilor de coroziune s-a constatat starea avansată de degradare fizică și chimică a artefactelor, stare care impunea un tratament urgent de restaurare. S-a trecut la operațiile de restaurare și conservare a artefactelor conform normelor de restaurare și conservare aflate în vigoare.

Dan Băcuet, Crișan, *Contribuții privind studiul elitelor și al centrelor de putere din Transilvania în a doua jumătate a sec. IX - prima jumătate a sec. X*

Prin prezentul demers ne propunem să analizăm descoperirile arheologice databile în a doua jumătate a sec. IX - prima jumătate a sec. X, descoperiri rezultate în urma diverselor tipuri de cercetări (sistemate, sondaje, preventive, suprafață) sau a descoperirilor întâmplătoare provenite din toate categoriile de situri (cimitire, așezări, fortificații), în vederea identificării și definirii unei elite sociale locale.

Apariția relațiilor de tip feudal, structură și stratificare socială, elite locale, centre de putere sunt teme de cercetare care din păcate au fost și rămân încă în afara sferei de interes a majorității specialiștilor români care se ocupă de perioada medievală timpurie.

LISTA PARTICIPANȚILOR

IOANA BARBU, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva
e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

MARIUS BARBU, Muzeul Civilizației Dacice și Romane,
Deva
e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

MIHAELA BARBU, Muzeul Civilizației Dacice și Romane,
Deva
e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

DAN BĂCUEȚ CRIȘAN, Muzeul Județean de Istorie și Artă,
Zalău
e-mail: bacuetz@yahoo.com

SANDA BĂCUEȚ CRIȘAN, Muzeul Județean de Istorie și
Artă, Zalău
e-mail: sandabacuet2001@yahoo.ro

IOAN BEJINARIU, Muzeul Județean de Istorie și Artă,
Zalău
e-mail: bion_1867@yahoo.com

GEORGE BODI, Institutul de Arheologie, Iași
e-mail: georgebodi@yahoo.com

CRISTINA BODO, Muzeul Civilizației Dacice și Romane,
Deva
e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

DORU BOGDAN, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba
Iulia
e-mail: dorubogdan@yahoo.com

ALIN CĂDAN, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba
Iulia
e-mail: alincadan@yahoo.com

BEATRICE CIUȚĂ, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba
Iulia
e-mail: beatrice.ciuta@uab.ro

MARIUS MIHAI CIUȚĂ, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
e-mail: mariusciuta@yahoo.com

IONUȚ CODREA, Muzeul Civilizației Dacice și Romane,
Deva

e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

CRISTIAN GĂZDAC, Institutul de Arheologie și Istoria Artei,
Cluj-Napoca

e-mail: cgazdac2000@yahoo.co.uk

MIHAI GLIGOR, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba
Iulia

e-mail: m_gligor@yahoo.com

ȘTEFAN LIPOT, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba
Iulia

e-mail: stefanlipot@yahoo.com

ANTONIU MARC, Muzeul Civilizației Dacice și Romane,
Deva

e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

PAULA MAZĂRE, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba
Iulia

e-mail: pmazare@yahoo.co.uk

CRISTIAN IOAN POPA, Universitatea „1 Decembrie 1918”,
Alba Iulia

e-mail: cristian.popa@uab.ro

CĂTĂLIN RIȘCUȚA, Muzeul Civilizației Dacice și Romane,
Deva

e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

CĂLIN ȘUTEU, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba
Iulia

e-mail: calinsuteu@yahoo.com

COSTIN ȚUȚUIANU, Muzeul Civilizației Dacice și Romane,
Deva

e-mail: muzeucdr.deva@gmail.com

UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE
DEPARTAMENTUL DE ISTORIE, ARHEOLOGIE ȘI
MUZEOLOGIE

Sesiunea națională de comunicări științifice

Istoria elitelor în spațiul românesc

Ediția a III-a

ALBA IULIA
13 decembrie 2012

Manifestare susținută prin proiectul PN II-TE,
54/05.10.2011 (CNCS-UEFISCDI)

PROGRAMUL SESIUNII

Joi, 13 decembrie

10⁰⁰: Aula Mică
Deschiderea lucrărilor

Prezentarea celor mai recente volume ale revistei
Annales Universitatis Apulensis. Series Historica
Special Issue, 2011
Nr. 16/I, 2012

11⁰⁰-13¹⁵: Desfășurarea lucrărilor

13¹⁵-14⁴⁵: Servirea mesei de prânz la Cantina
Universității

14⁴⁵-16⁵⁰: Desfășurarea lucrărilor

16⁵⁰-17⁰⁵: Pauză de cafea

17⁰⁵-19¹⁵: Desfășurarea lucrărilor

19³⁰: Servirea cinei la Cantina Universității

Joi, 13 decembrie

11⁰⁰-13¹⁵

Moderator: Daniel Dumitran

11⁰⁰-11³⁰: **Octavian Tătar** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Demersurile reginei Isabella la Poarta Otomană (1547-1551) în relatările diplomaților Austriei rezidenți la Istanbul

11³⁰-12⁰⁰: **Ana Dumitran** (Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia)

Pictura bisericii din Bucium-sat județul Alba, ocazie pentru reconsiderarea activității unui pictor român din secolul XVIII

12⁰⁰-12³⁰: **Daniel Dumitran** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Despre dificultatea defnirii profesionale. Reprezentanți ai elitelor românești din Transilvania între catolicism și ortodoxie (prima jumătate a secolului al XVIII-lea)

12³⁰-13⁰⁰: **Alexandru Onojescu** (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca)

Spre o „dieta a amplexurilor”. Rolul funcționarilor români din perioada liberală în alegerile pentru Dieta de la Sibiu din 1863-1864

14⁴⁵-16⁵⁰

Moderator: Valer Moga

14⁴⁵-15¹⁰: **Cecilia Alina Sava** (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca)

Trandafir G. Djuvara, un ilustru diplomat la Constantinopol (1896-1899)

15¹⁰-15³⁵: **Andreea Dăncilă** (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca)

Elite politice și culturale transilvănene implicate în chestiunea organizării ziarului „Lupta” de la Budapesta

15³⁵-16⁰⁰: **Gabriela Mircea** (Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia)

Biblioteci în biblioteca Muzeului Național al Unirii (sec. XVI-XIX): colecția Nicolae Lupu (cărți din secolele XVI-XIX)

16⁰⁰-16²⁵: **Emanuil Ineuan** (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca)

Comunitățile aromâne în istoriografia greacă a ultimului secol

16²⁵-16⁵⁰: **Valer Moga** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Protopopii români din Transilvania la începutul secolului XX

17⁰⁵-19¹⁵

17⁰⁵-17³⁵: **Ion Cârja, Lucian Turcu** (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano)

Atitudinea Bisericii greco-catolice față de ceremonia încoronării suveranilor României de la Alba Iulia de acum nouă decenii

17³⁵-18⁰⁵: **Marius Rotar** (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia)

Polemici asupra cremațiunii în România interbelică: cazul Calinic I. Popp Șerboianu

18⁰⁵-18³⁵: **Ioana Rustoiu** (Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia)

Însemnările preotului Ioan Clonța din Pâclișa. Varianta din cronica parohială (1946-1959)

1835-1905: **Iulia Stanciu** (Universitatea „Babeş-Bolyai”,
Cluj-Napoca)

*Un preot greco-catolic uitat: Romul Moldovan
(1890-1956)*

REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Octavian Tătar, *Demersurile reginei Isabella la Poarta Otomană (1547-1551) în relatările diplomaților Austriei rezidenți la Istanbul*

În anul 1547, negocierile diplomatice dintre Austria și Imperiul Otoman au avut ca obiectiv încheierea unei păci în chestiunea Ungariei. În acest context, regina Isabella, împuternicită de sultan, în 1541, cu guvernarea, în numele fiului său, „regele-copil” Ioan II, în teritoriile de dincoace de Tisa ale fostului regat al Ungariei, inițiază demersuri politice la Poarta Otomană în vederea apărării drepturilor regale ale fiului său, Ioan Sigismund, pe fondul pretențiilor tot mai evidente ale Austriei asupra întregii „moșteniri ungare”. Diplomații Vienei la Istanbul consemnează, cu oportunitate și în detaliu, în rapoartele către Ferdinand I de Habsburg, demersurile diplomatice ale curții princiare de la Alba Iulia.

Ana Dumitran, *Pictura bisericii din Bucium-sat județul Alba, ocazie pentru reconsiderarea activității unui pictor român din secolul XVIII*

Articolul discută atribuirea unui fragment de frescă decapat în anul 2001 în absida bisericii de zid din Bucium-Sat, necunoscut până acum specialiștilor. Asemănările frapante ale fizionomiilor cu imaginile cunoscute din pictura bisericilor de lemn de la Lăzești și Geogel, semnată de Gheorghe Tobias din Abrud la 1749, respectiv 1770, au permis identificarea acestui pictor ca autor al frescei de la Bucium-Sat. Analiza a permis aducerea în discuție și a fragmentului de pictură cunoscut de mai multe decenii de la biserica de zid Maieri II din Alba Iulia, despre care există doar informații documentare că a fost pictată în prima jumătate a secolului XVIII. Aceleași similitudini invocate pentru atribuirea picturii de la Bucium-Sat se pot observa și prin comparație cu pictura de la Alba Iulia,

de aceea a fost pusă și aceasta tot pe seama lui Gheorghe Tobias. Finețea detaliilor și aspectul grafic mai puțin evident al picturilor de la Alba Iulia și Lăzești, executate în prima jumătate a secolului XVIII, au permis datarea în același interval de timp și a picturii de la Bucium-Sat. Existența acestora a făcut posibilă și datarea construcției cel mai târziu în primele decenii ale secolului XVIII, până acum nefiind emisă nici o opinie în legătură cu vechimea bisericii.

Daniel Dumitran, *Despre dificultatea definirii profesionale. Reprezentanți ai elitelor românești din Transilvania între catolicism și ortodoxie (prima jumătate a secolului al XVIII-lea)*

La sfârșitul unui proiect de cercetare consacrat fenomenului unirii religioase a românilor din Transilvania, în perioada istorică menționată, comunicarea prezentă își asumă sarcina unor clarificări eliberate de mult prea persistentele scheme interpretative, care nu mai sunt specifice doar istoriografiilor „confesionale”. Ce înseamnă diferențierea profesională într-o societate caracterizată inițial de comuna apartenență la ortodoxie, definită ca *lege* sau *credință românească* sau *strămoșească* și de trăsăturile specifice ale religiei trăite? Care au fost mecanismele schimbării unei apartenențe subsumate în mod esențial cultului liturgic (conform lui Jaroslav Pelikan) și pentru care referințele transilvănene (predica atribuită călugărului sârb Visarion Sarai) nu diferă prea mult de manifestări din alte teritorii răsăritene (schisma adeptilor „Vechii credințe” din Rusia)? Și mai ales care au fost opțiunile modeștilor reprezentanți ai elitelor românești din Transilvania, în comparație cu cele ale comunității credincioșilor? Sunt întrebări la care prezentarea încearcă să ofere câteva răspunsuri, ori să propună posibile direcții de investigație.

Alexandru Onojescu, *Spre o „dietă a ampoloaiților”*.
Rolul funcționarilor români din perioada liberală în
alegerile pentru Dieta de la Sibiu din 1863-1864

Studiul propus se referă la un aspect mai puțin dezvoltat de istoriografia românească referitoare la perioada anilor 1860-1867, și anume rolul funcționarilor români în câștigarea unei majorități românești în cadrul Dietei de la Sibiu din 1863-1864. Demersul nostru se constituie în trei etape distincte. Într-o primă fază vom face o scurtă prezentare a noii legislații electorale care permitea o exprimare mai largă a corpului național românesc. Mai apoi, ne vom axa pe participarea românilor la alegerile din mai-iunie 1863, și pe rolul coordonator fundamental pe care o serie de funcționari români de prim rang l-au avut în această perioadă: stabilirea și nominalizarea candidaților români, mobilizarea electoratului, asigurarea victoriei românești în alegeri. Vom încerca să surprindem și numeroasele luări de poziție cu privire rolul pe care regaliștii îl aveau de jucat în viitorul corp legislativ și existența unei incompatibilități între rolul politic executiv și cel legislativ al funcționarilor, deveniți viitori deputați. De asemenea, vom sublinia divergențele confesionale iscate între români. Într-o ultimă etapă vom recurge la o analiză cantitativă și calitativă referitoare la corpul funcționăresc din cadrul Dietei de la Sibiu: distribuția confesională a deputaților români (aleși și regaliști) sau statutul socio-profesional, care vor anticipa modalitatea ulterioară de decurgere a activității legislative din cadrul importantului for decizional transilvan.

Cecilia Alina Sava, *Trandafir G. Djuvara, un ilustru diplomat la Constantinopol (1896-1899)*

Reprezentanții diplomatici acreditați de România în diferite capitale europene au constituit un segment valoros al elitei intelectuale a țării, care prin activitatea intensă și pașnică pe care au susținut-o, au participat în mod concret la întreținerea, intensificarea și dezvoltarea relațiilor între state.

Diplomații Vechiului Regat însărcinați să apere interesele statului român în capitalele marilor puteri, dar și ale altor țări, cu mici excepții, nu s-au bucurat de o generoasă atenție în istoriografia românească. Biografiile multora dintre ei ne sunt și astăzi necunoscute, iar activitățile lor în țările acreditate rămân în continuare un mister, cu toate că implicarea acestora a fost, de cele mai multe ori, intensă și mai mult decât fidelă. Istoriografia autohtonă s-a mărginit în a dezbate diplomația românească numai în cadrul unui eveniment internațional, evitând să prezinte în detaliu strategiile adoptate, motivele pentru care s-a recurs la acestea și personalitățile care le-au pus în aplicare. Profilul reprezentanților Vechiului Regat în străinătate, carierele de o viață ale acestora, motivațiile care i-au împins să acționeze cu devotament în temeiul împuternicirii primite sunt subiecte care necesită o preocupare serioasă din partea istoricilor pentru a acoperi aceste teme în literatura de specialitate.

Diplomații români acreditați la Constantinopol după Congresul de pace de la Berlin (1878) au făcut parte din categoria oamenilor de bază ai regatului în ceea ce privește politica externă. Personalități marcante, nume mari ale istoriei au avut ocazia de a fi titularii postului de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al regelui Carol I pe lângă „*Majestatea Sa Sultanul*”. Cu toate că raporturile dintre cele două state au fost caracterizate de cordialitate și amicitie în perioada 1878-1912, chestiunile de ordin politic, religios sau economic survenite au necesitat nenumărate și lungi tratative, iar în unele cazuri nu au fost niciodată soluționate.

Cel mai elocvent caz ar fi cel al ilustrului diplomat Trandafir G. Djuvara (1856-1935), care, între anii 1896-1899, a reprezentat cu succes România în capitala Statului Otoman, apărând interesele țării, dar și ale conașionalilor de pe teritoriul imperiului. Rapoartele sale diplomatice, notele, telegramele trimise miniștrilor Afacerilor Străine de la București, aflate astăzi în custodia Arhivelor Diplomatice ale Ministerului

Afacerilor Externe, corespondența sa cu bunul prieten Dimitrie A. Sturdza, pe care am consultat-o la Biblioteca Academiei Române, dar și memoriile sale ne-au permis să reconstituim vasta sa activitate diplomatică pe care a desfășurat-o la Constantinopol pe o perioadă de trei ani. Misiunea cu care a fost însărcinat încă de la numirea sa, aceea a recunoașterii mitropolitului Antim de Crușova ca șef spiritual al aromânilor din imperiu, a necesitat lungi tratative cu Poarta și cu sultanul însuși. Eforturile sale diplomatice au fost, de asemenea, îndreptate înspre chestiunea reînnoirii convenției comerciale și de navigație cu guvernul imperial, dar și către insistența propunere a lui Abdül-Hamid II de a încheia un tratat politico-militar cu România în timpul războiului greco-turc (1897).

Astfel, activitatea diplomatică a lui Trandafir Djuvara la Constantinopol, un personaj extrem de important al elitei intelectuale și politice a Vechiului Regat, constituie obiectul principal al acestui studiu, care are la bază valoroase surse inedite.

Andreea Dăncilă, *Elite politice și culturale transilvănene implicate în chestiunea organizării ziarului „Lupta” de la Budapesta*

Înființarea unui ziar care să reprezinte la un nivel oficial punctul de vedere al Partidului Național Român din Transilvania și să păstreze legătura deputaților români de la Budapesta cu masele de alegători a constituit încă de la declanșarea neoactivismului o prioritate pentru conducătorii partidului. Proiectul avea să se concretizeze abia la sfârșitul anului 1906, prin înființarea în capitala Ungariei a cotidianului *Lupta*, aflat sub direcțiunea lui Alexandru Vaida Voievod. Ziarul va avea de înfruntat încă de la primele sale apariții o situație materială precară, acuze ale autorităților pentru agitații politice, instabilitatea unui comitet redactor, toate acestea contribuind la imaginea unei apariții publicistice vulnerabile, mereu în preajma colapsului. Prezentarea noastră va încerca însă să surprindă felul în

care tinerele elite culturale ale vremii, organizate în jurul revistei *Luceafărul* din Sibiu, vor încerca acapararea *Luptei* într-un moment în care încep să aspire tot mai pronunțat la reprezentativitate politică. Această competiție între elitele culturale și cele politice este semnul tentației politice tot mai puternice resimțite de acei scriitori-redactori conduși de Octavian Goga, pe care, peste numai câțiva ani, îi vom regăsi în postura „oțeliților” dispuși să reformeze cu o virulență nemaîntâlnită în întreg spațiul cultural-politic transilvănean.

Gabriela Mircea, *Biblioteci în biblioteca Muzeului Național al Unirii (sec. XVI-XIX): colecția Nicolae Lupu (cărți din secolele XVI-XIX)*

În cursul anilor 2011 și 2012 au fost realizate la Muzeul Unirii din Alba Iulia două expoziții temporare (sub genericul *Biblioteci în bibliotecă*) prin intermediul cărora au fost evaluate dintr-o nouă perspectivă colecțiile din componența fondului *Bibliotecii documentare* a instituției amintite. Mai vechile colecții de carte identificate, epurate în anii de după ultimul război, au fost: *Biblioteca veche* a Muzeului din Alba Iulia (fondată de Adalbert Cserni), cea a *Liceului Mihai Viteazul* din Alba Iulia, cea a *Reuniunii de cetire și cântări a meseriașilor și economilor români* din Alba Iulia, cea a *Liceului de fete* din Alba Iulia, cele ale unor posesori particulari (Szász Pál, Zaharia Munteanu, Rubin Patiția) etc. Prin intermediul studiului de față se evaluează în mare piesele bibliofile provenite din biblioteca profesorului de teologie de la Blaj, Nicolae Lupu (1890-1962), posesor al unor tipărituri de mare valoare, editate în spațiul cultural european pe parcursul secolelor XVI-XIX. Trecerea în revistă a exemplarelor certifică în persoana lui Nicolae Lupu un important bibliofil român al perioadei de după 1918, educat în virtutea cultului pentru carte instituit la Blaj, pe parcursul celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, îndeosebi grație activității lui Timotei Cipariu și Ioan

Micu Moldovan. Considerațiile actuale se doresc a fi o introducere la *Catalogul* cărților lui Nicolae Lupu din componența *Bibliotecii* avute în vedere, care merită din plin a fi elaborat.

Emanuil Ineuan, *Comunitățile aromâne în istoriografia greacă a ultimului secol*

Prezentarea noastră își propune să aducă în atenția analizei istorice felul în care istoriografia greacă de la începutul secolului XX și până în zilele noastre se raportează la populațiile romanice sud-balcanice. De la discursul legitimizant inițial și până la nuanțele prezentului, vom înregistra aspecte ce țin de coagularea elitelor aromâne, tipologia acestora, strategiile de rezistență în fața elenizării, dar și cauzele care facilitează filoelenismul în cazul majorității acestor elite. Un aspect important al studiului îl va reprezenta rolul deținut de clerul subordonat Patriarhiei Ecumenice, implicat activ în politica națională a autorităților grecești aflate în slujba Marii Idei. În condițiile în care la sud de Dunăre, pe întreg cuprinsul Imperiului Otoman, apartenența confesională reprezenta o marcă etnică (a fi ortodox în acest spațiu echivala cu a fi grec), naționalismele care irump în epoca modernă vor necesita altfel de grile de interpretare decât cele corespunzătoare Europei Occidentale.

De asemenea, va fi evidențiat efortul „motivată” științific al unor istorici eleni în dorința acestora de a justifica și legitima pretențiile anexioniste, dar nu numai, asupra unor provincii ce aveau o majoritate etnică non-greacă, chiar dacă supusă unor influențe de natură spirituală și culturală de sorginte elenă.

Valer Moga, *Protopopii români din Transilvania la începutul secolului XX*

Aflați aproape de baza instituțională a Bisericilor lor, protopopii au avut un rol foarte important, fie că vorbim de ortodocși, fie de cei greco-catolici din Transilvania. Consistența funcției *protopopului* și a

protopopiatului este relevată și de faptul că arhieriei s-au străduit să mențină în activitate o rețea densă și extinsă a acestor elemente ierarhice. În primele două decenii ale secolului XX, funcționau în Ardeal și Ungaria 174 de protopopiate românești, uniții, cu cele 111 protopopiate ale lor, devansându-i pe ortodocși, care aveau doar 63.

Importanța acordată acestei funcții este subliniată și de atenția cu care erau selecționați candidații la scaunele protopopiale. Această atitudine era împărtășită de episcopi, dar și de instanțele electorale parohiale. Pentru a deveni protopop, un preot trebuia să străbată într-un răstimp relativ lung, cu răbdare și realizări, treptele unei ierarhii, de la capelan sau administrator parohial la administrator protopopial și, în sfârșit, titular al districtului. Nu erau ignorate nici studiile candidaților, mulți dintre aceștia având, pe lângă studiile teologice domestice studii universitare propriu-zise și doctorate, adesea multiple.

Protopopul, acționând în virtutea competențelor personale, dar și prin celelalte instanțe ale districtului, precum consiliul și sinodul, avea în primul rând atribuții interne, bisericești, școlare și fundamentale. Rolul protopopilor depășea însă cu mult sfera circumscrisă a vieții ecleziastice. Despărțămintele „Astrei”, de exemplu, se suprapuneau într-o bună măsură pe rețeaua protopopiatelor. Protopopii erau, de asemenea nelipsiți în comitetele băncilor românești și în comitetele electorale ale Partidului Național Român.

Iată doar câteva argumente asupra oportunității întreprinderii unui studiu cu valențe socio-culturale și politice asupra categoriei protopopilor ca segment reprezentativ al elitelor românești din Transilvania.

Ion Cârja, Lucian Turcu, *Atitudinea Bisericii greco-catolice față de ceremonia încoronării suveranilor României de la Alba Iulia de acum nouă decenii*

La mai puțin de patru ani de când fusese gazda reuniunii reprezentanților românilor din provinciile fostului stat maghiar care au decretat unirea cu regatul

român, cetatea Alba Iuliei a devenit la 15 octombrie 1922 martora unui eveniment cu o semantică politico-națională de excepție în viața tânărului stat român: încoronarea regelui Ferdinand I și a reginei Maria ca suverani ai României Mari. Menită să confere imaginea unui țări aflată pe drumul consolidării interne și să marcheze la nivelul limbajului diplomatico-simbolic noul loc al României pe harta Europei nu demult ieșită din Marele Război, respectiva ceremonie a fost pregătită cu atenție de cabinetele care au asumat exercițiul guvernării în perioada postbelică, în ciuda dificultăților de ordin economic specifice unor asemenea ani. Devenind realizabil abia în toamna anului 1922, anunțatul eveniment a scindat clasa politică și societatea românească din acea vreme. O parte a formațiunilor politice din opoziție acuzau regia liberală care activa în spatele preconizatei ceremonii și faptul că Ionel Brătianu, liderul partidului aflat la putere, era interesat doar de sporirea capitalului de imagine pentru sine și pentru gruparea politică pe care o conducea. Dar solemnitatea încoronării nu a fost un subiect de dispută numai pentru oamenii politici ai acelor timpuri. Și elita ecleziastică ortodoxă și catolică din regat a exprimat viziuni contradictorii, urmărind fiecare să-și pună amprenta asupra maiestuosului act programat. Ierarhii Bisericii ortodoxe, uzitând de argumentul majorității numerice, de poziția privilegiată rezervată acelei confesiuni prin Constituție și prin puterea tradițiilor, dar și de influența asupra decidenților politici ai vremii, formulau pretenția de a li se acorda rolul principal în cadrul manifestărilor religioase, pentru desfășurarea și amintirea cărora fusese edificat la Alba Iulia un nou lăcaș de cult. Pe de altă parte, Sfântul Scaun a fost profund preocupat de desfășurarea ceremonialului, ținând cont de faptul că acesta urma să aibă în centrul său un suveran catolic, care abia de doi ani, după îndelungate tratative, reușise să obțină reconcilierea cu Biserica condusă de suveranul pontif.

Acest studiu urmărește să pună în lumină poziția episcopatului greco-catolic român vizavi de

festivitatea încoronării. Monopolul Bisericii ortodoxe asupra ceremonialului religios al încoronării i-a pus pe ierarhii Bisericii unite într-o poziție delicată: ca reprezentanți ai unei Biserici românești, aceștia ar fi dorit să fie părtași la cele mai importante momente ale ineditei sărbători naționale, însă disciplina Bisericii catolice, din a cărei mare familie eclezială făceau parte, interzicea concelebrarea sau asistența la serviciile religioase oficiate de acatolici. Refuzându-li-se dreptul de a organiza o ceremonie distinctă, paralelă cu cea celebrată de clerul ortodox, înalții ierarhi greco-catolici au fost prezenți doar la actul civil al încoronării, alături de o parte a episcopatului romano-catolic și de nunțiul papal din România. Văzut ca un gest obsecvios de aliniere la poziția Partidului Național, ai cărui lideri au refuzat să ia parte la festivități, comportamentul episcopatului greco-catolic a fost puternic amendat de o parte a clasei politice și de o serie de personalități ale vieții publice românești. Modul în care înaltul cler greco-catolic și-a argumentat atitudinea, dar și culisele preparativelor întregului eveniment, a cărui desfășurare a fost în mod esențial remodelată la intervențiile reprezentantului Sfântului Scaun în România, vor constitui subiectul studiului de față, care își propune să introducă în premieră în circuitul istoriografic informații provenind în marea lor majoritate din diverse fonduri ale Arhivelor Secrete Vaticane.

Marius Rotar, *Polemici asupra cremațiunii în România interbelică: cazul Calinic I. Popp Șerboianu*

Istoria cremațiunii moderne în România înregistrează un moment esențial prin contribuția arhimandritului Calinic I. Popp Șerboianu (1883-1941). Într-o perioadă marcată de adânci polemici ocazionate de deschiderea crematoriului „Cenușa” la București în ianuarie 1928, activitatea pro cremațiune a arhimandritului se înscrie în eforturile mai largi ale cremaționiștilor români de a demonstra că între creștinism și practica arderii cadavrelor n-ar fi o

discordanță. De asemenea, scrierile sale se înscriau în eforturile Societății „Cenușa” de a populariza incinerarea.

Prezentarea de față trasează direcțiile discursului pro cremațiune al lui Calinic I. Popp Șerboianu, precum și ecurile pe care le-a produs în societatea românească a vremii.

Ioana Rustoiu, *Însemnările preotului Ioan Clonța din Pâclișa. Varianta din cronica parohială (1946-1959)*

Preotul Ioan Clonța ajunge slujitor al comunității din proximitatea Alba Iuliei în ianuarie 1946. Cronica parohială aflată deja la volumul II și începută de părintele Nicolae Cado în 1901 îi dă curaj să continue însemnările vremurilor prin care trece. Timpuri deloc liniștite pe care parohul le trăiește din plin și le surprinde cu răbdare pe filele cronicii din Pâclișa. A fugit în 1940 din parohia Hida (jud Cluj), zonă aflată sub incidența Dictatului de la Viena, dar nu s-a putut sustrage canoanelor grele și nedrepte impuse de comunism. Preotul e revoltat pentru cotele de cereale devenite insuportabile, nu înțelege arestarea celor cu „ținută politică românească și creștinească” în 1947, suferă pentru distrugerea a ceea ce clădise și menținuse cu trudă – biblioteca „Astrei” păstrată la școala din Pâclișa, pentru ocuparea caselor parohiale transformate parțial în sediu al Partidului Comunist. Schimbarea regimului politic e văzută cu uimire – un întreg popor îi pare zăpăcit, buimac, incapabil să reacționeze, uimire și neînțeleasă zăpăceală care îl ating până la urmă, după două sesiuni de reciclare și pe vrednicul paroh. Rămâne atent la ceea ce se întâmplă în jurul său și mai ales se concentrează pe ceea ce știe mai bine; ținerea liturghiilor și lecțiile de cateheză.

Iulia Dorina Stanciu, *Romul Moldovan: un preot greco-catolic uitat (1890-1956)*

Lucrarea își propune prezentarea succintă a biografiei și activității publicistice desfășurate de un

reprezentant al elitei ecleziastice locale din Transilvania secolului XX, mai puțin cunoscut de istoriografia contemporană – preotul și protopopul onorific Romul Moldovan. Originar din localitatea fâgărășană Șinca-Veche, căsătorit cu Elena Crișan, din localitatea Ohaba (Făgăraș), Pr. Romul Moldovan ajunge paroh greco-catolic la Veștem (Sibiu), unde, pe lângă activitatea pastorală, cultivă și preocupări de natură istorică și publicistică. A făcut parte din colectivul de redacție al revistei *Cultura creștină* (1911-1944), în paginile căreia s-a remarcat prin activitatea sa de monografist al Veștemului. Astfel, a publicat sub formă de articole-foleton contribuții monografice la istoria acestei localități, sub titlul „Momente din trecutul comunei grânicerești Veștem” și, respectiv, „Alte momente din trecutul Veștemului”.

Trecut după 1948 la Biserica Ortodoxă, Pr. Romul Moldovan nu abandonează preocupările sale intelectuale mai vechi. Astfel, alături de Nicolae Mladin, mitropolit al Ardealului, Traian Belășcu (pr. vicar), Sofron Vlad, Spiridon Cindea și Iorgu D Ivan, a semnat volumul intitulat *Cînd frații sînt împreună*, apărut la Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia și Sibiu, în anul 1956. Lucrarea tratează aspecte privind raporturile dintre Biserica Greco-Catolică și Biserica Ortodoxă Română.

Cercetarea de față își propune să ilustreze, printr-un studiu de caz, modul de manifestare în plan intelectual a elitei locale românești din secolul XX. În prima parte a lucrării, care tratează viața Pr. Romul Moldovan, ne propunem să valorificăm documente și fotografii din arhiva personală a Pr. Mircea Ioan Moldovan, nepotul Pr. Romul Moldovan, fost paroh în localitatea Ohaba (jud. Brașov), pentru ca în a doua parte să prezentăm sintetic contribuțiile sale monografice publicate în presa bisericească și în alte lucrări din epocă.

LISTA PARTICIPANȚILOR

ION CĂRJA, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
e-mail: ioncarja@yahoo.it

ANDREEA DĂNCILĂ, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
e-mail: andreea.dancila@yahoo.com

ANA DUMITRAN, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
e-mail: ana.dumitran@yahoo.com

DANIEL DUMITRAN, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
e-mail: danieldumitran@yahoo.com

EMANUIL INEUAN, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
e-mail: iemanuil@yahoo.com

GABRIELA MIRCEA, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
e-mail: peace_gabi@yahoo.com

VALER MOGA, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
e-mail: valermoga@yahoo.co.uk

ALEXANDRU ONOJESCU, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
e-mail: alexandruonojescu@yahoo.com

MARIUS ROTAR, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
e-mail: mrotar2000@yahoo.com

IOANA RUSTOIU, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
e-mail: ioana_rustoiu@yahoo.com

CECILIA ALINA SAVA, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
e-mail: alinutzasava@yahoo.com

IULIA DORINA STANCIU, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
e-mail: stanciu_iulia_dorina@yahoo.com

OCTAVIAN TĂȚAR, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

e-mail: octavian_tatar@yahoo.com

LUCIAN TURCU, Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano

e-mail: luciand.turcu@yahoo.com